

УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«МАГІЛЁЎСКІ ІНСТЫТУТ
МІНІСТЭРСТВА ЁНУТРАНЫХ СПРАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ»

Кафедра сацыяльна-гуманітарных дысцыплін

«Рэлігіязнаўства»
метадычныя рэкамендацыі па вывучэнню дысцыпліны для спецыяльнасцей
1-93 01 02 Правазнаўства

Форма атрымання адукацыі: завочная

Курс: 4

Семестр: 7

Распрацаваў:
дацэнт кафедры
Бычок С.М.

Допушчаны да выкарыстання ў адукацыйным працэсе кафедрай сацыяльна-
гуманітарных дысцыплін 09.10.2015 г., пратакол №2.1

Начальнік кафедры
маёр міліцыі
С.І. Даніленка

2015 г.

ЗМЕСТ

Уводзіны.....	4
Тэматычны план дысцыпліны.....	8
Тэма 2. Рэлігія як сацыякультурны феномен.....	9
Тэма 8. Сучасныя феномены рэлігійнага жыцця.....	13
Тэма 10. Рэлігія і вольнадумства на Беларусі.....	17
Тэма 11. Свабода сумлення і яе прававое забеспячэнне. Заключэнне.....	21
Пералік пытанняў для падрыхтоўкі да заліку.....	25

УВОДЗІНЫ

Мэты і задачы вучэбнай дысцыпліны

Мэтай вучэбнай дысцыпліны “Рэлігіязнаўства” з’яўляецца фарміраванне сацыяльна-асобасных кампетэнцый курсанта, якія забяспечваюць яго асобаснае самавызначэнне ў галіне сацыякультурных феноменаў рэлігіі, вальнадумства і свабоды сумлення.

Рэалізацыя гэтай мэты прадугледжвае вырашэнне наступных задач:

- засваенне курсантамі тэарэтычных асноў рэлігіязнаўства, яго асноўных паняццяў, канцэпцый і праблем,
- асноў даследчай метадалогіі ў галіне рэлігіязнаўства;
- развіццё ў курсантаў навуковых уяўленняў пра спецыфіку рэлігійнага светапогляду і вальнадумства як спосабаў духоўна-практычнага асваення рэчаіснасці;
- азнаямленне з асноўнымі гістарычнымі і сучаснымі формамі рэлігіі і вальнадумства;
- арыентаванне курсантаў на асэнсаванне і аналіз гісторыі станаўлення і сучаснага стану рэлігійных традыцый і форм вальнадумства ў Беларусі;
- засваенне асноў свабоды сумлення і азнаямленне з яе заканадаўчым замацаваннем у міжнародных і айчынных прававых дакументах;
- фарміраванне ведаў адносна магчымых дэструктыўных уплываў сучасных формаў рэлігіі, а таксама іх прававых наступстваў;
- садзейнічанне свядомаму светапогляднаму самавызначэнню курсантаў у дачыненні да рэлігіі і вальнадумства на пачатках навуковасці, свецкасці, талерантнасці;
- навучанне ўменню весці дыялог і дыскусію па праблемах рэлігіі і вальнадумства;
- выхаванне верацярпімасці і павагі да законаў, якія рэгулююць ажыццяўленне свабоды сумлення.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў сістэме падрыхтоўкі спецыяліста.

Сувязі з іншымі навучальнымі дысцыплінамі

Сітуацыя светапогляднага плюралізму, якая склалася ў сучасным грамадстве, прадугледжвае наяўнасць у яго духоўнай і сацыяльнай жыцця вялікай колькасці разнастайных з’яў, сярод якіх важнае месца займае рэлігія. Даследаванне гэтага феномену ажыццяўляецца з пазіцый філасофіі, тэалогіі, мастацтва, навукі. Навуковую пункт гледжання на праблему рэлігіі ўяўляе, разам з іншымі сацыяльна-гуманітарнымі навукамі, рэлігіязнаўства.

Рэлігіязнаўства вывучае сутнасць, структуру і функцыі рэлігіі і вальнадумства як духоўных і сацыяльных з’яў, заканамернасці іх генезісу,

функцыянавання і ўзаемадзеяння з іншымі формамі духоўнай і сацыяльнай дзейнасці.

Аktуальнасць вывучэння рэлігіязнаўства абумоўлена значнасцю феномену рэлігіі ў станаўленні і сучасным развіцці сусветнай і айчыннай сацыякультурнай практыкі. Гэтая дысцыпліна дазваляе курсантам глыбей і паўней зразумець працэсы, якія адбываюцца ў сучасным свеце, больш адэкватна прымаць асобасныя, кіраўніцкія і прафесійныя рашэнні. Вывучэнне дадзенага курса таксама дапаможа курсантам авалодаць дасягненнямі сусветнай і айчыннай культуры, сфарміраваць актыўную жыццёвую пазіцыю і каштоўнасныя арыентацыі.

Асаблівая ўвага надаецца своеасаблівасці і сучаснаму стану асноўных рэлігійных тыпаў і кірункаў, формаў вальнадумства, у тым ліку ў дачыненні да гісторыі Беларусі. Важнае месца ў структуры прадмета займаюць праблемы свабоды сумлення, яе рэалізацыі ў сусветнай і нацыянальнай практыцы, заканадаўстве. Такім чынам, рэлігіязнаўства як вучэбная дысцыпліна ўяўляе сістэму ведаў аб тэорыі, гісторыі, практыцы рэлігіі, вальнадумства і свабоды сумлення.

Выкладанне рэлігіязнаўства носіць свецкі характар, грунтуецца на прынцыпах навуковасці, аб'ектывнасці, талерантнасці, гістарычнасці, лагічнасці, даступнасці і яснасці выкладу, практычнасці і карыснасці для жыццядзейнасці.

“Рэлігіязнаўства” як навучальны курс з’яўляецца дысцыплінай гуманітарнага цыклу, што абумоўлівае неабходнасць міжпрадметных сувязяў з філасофіяй, гісторыяй, сацыялогіяй, псіхалогіяй, правазнаўства, паліталогія, асновамі ідэалогіі беларускай дзяржавы, этыкай.

Патрабаванні да засваення вучэбнай дысцыпліны

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны павінна спрыяць фарміраванню наступных кампетэнцый:

акадэмічных:

АК-9. Умець вучыцца, павышаць сваю кваліфікацыю на працягу ўсяго жыцця.

сацыяльна-асобасных:

СЛК-8. Разумець сацыяльную значнасць сваёй будучай прафесіі, быць здольным выконваць грамадзянскі і службовы абавязак, прафесійныя задачы ў адпаведнасці з нормамі маралі, прафесійнай этыкі і службовага этыкету.

СЛК-9. Праяўляць нецярпімасць да карупцыйных і іншых супрацьпраўных паводзін, валодаць высокім узроўнем прафесійнага правасвядомасці і прававой культуры.

прафесійных:

ПК-26. Ужываць метады правядзення прыкладных навуковых даследаванняў, аналізу і апрацоўкі іх вынікаў.

ПК-27. Абагульняць і фармуляваць высновы па тэме даследавання, рыхтаваць справаздачы па выніках даследавання.

ПК-28. Аналізаваць правапрямяльную і праваахоўную практыку, навуковую інфармацыю, айчынны і замежны вопыт па профілю прафесійнай дзейнасці.

У выніку асваення вучэбнай дысцыпліны “Рэлігіязнаўства” курсант павінен

ведаць:

ключавыя падыходы да інтэрпрэтацыі сутнасці рэлігіі і рэлігійных феноменаў, этапы эвалюцыі рэлігійных традыцый чалавецтва;

секулярныя тэндэнцыі ў сучасным грамадстве;

асаблівасці вучэнняў і дзейнасці новых рэлігійных рухаў;

тыпалагічныя асаблівасці гістарычна традыцыйных рэлігій Беларусі;

прынцыпы і заканадаўчыя асновы ажыццяўлення свабоды сумлення ў сучасным беларускім грамадстве;

умець:

аналізаваць ролю рэлігіі ў жыцці чалавека і грамадства, ацэньваць месца рэлігійных з’яў у сістэме культуры;

вызначаць тэндэнцыі рэлігійна-светапогляднай трансфармацыі сучаснага грамадскай свядомасці;

улічваць адрозненні рэлігійных традыцый пры вырашэнні сацыяльных, кіраўніцкіх і выхаваўчых задач;

праяўляць талерантнасць у сферы міжканфесійных адносін.

валодаць:

навыкамі самастойнага аналізу асноўных паняццяў, канцэпцый і праблем рэлігіязнаўства;

асновамі даследчай метадалогіі ў галіне рэлігіязнаўства;

навуковымі ўяўленнямі пра спецыфіку рэлігійнага светапогляду і вальнадумства;

навыкамі выяўлення магчымых дэструктыўных уплываў сучасных формаў рэлігіі, а таксама іх прававых наступстваў;

дыялагічнага і дыскусійнымі метадамі абмеркавання праблем рэлігіі і вальнадумства.

У навучанні мяркуецца збалансаванае выкарыстанне традыцыйных і інавацыйных тэхналогій навучання. Галоўнымі асаблівасцямі традыцыйных метадык вывучэння прадмета з’яўляюцца выклад навучальнага матэрыялу ў выглядзе лекцый з наступнай яго прапрацоўкай на семінарскіх занятках. Пры гэтым праца на лекцыях звязана з засваеннем тэарэтычнага матэрыялу, у той час як на семінарскіх занятках перавага аддаецца яго аналізу, асэнсавання і практычнага прымянення. Пры выкарыстанні гэтых метадык важная роля ў вывучэнні курса адводзіцца самастойнай працы.

Выкарыстанне нетрадыцыйных тэхналогій звязана з актывізацыяй розных форм вучэбнай дзейнасці курсанта, акцэнтаваннем увагі на набыцці ім пэўных

уменняў і навыкаў у галіне вывучаемага прадмета. Сярод гэтых тэхналогій і метадаў варта вылучыць камунікатыўныя тэхналогіі (дыскусія, круглы стол, прэс-канферэнцыя, мазгавы штурм, навучальныя дэбаты і іншыя); тэхналогія вучэбна-даследчай дзейнасці; метады аналізу канкрэтных сітуацый (метады кейсаў); гульнявыя тэхналогіі, у рамках якіх курсанты ўдзельнічаюць у дзелавых, ролевых, імітацыйных гульнях і інш.

Аб'ём вучэбнай дысцыпліны, формы атрымання адукацыі і формы бягучай атэстацыі

Вучэбная дысцыпліна “Рэлігіязнаўства” вывучаецца ў дзённай і завочнай формах атрымання вышэйшай адукацыі.

У адпаведнасці з вучэбнымі планамі ўстановы адукацыі па спецыяльнасці 1-93 01 02 Правазнаўства на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны адводзіцца ўсяго 72 гадзіны.

На вывучэнне вучэбнай дысцыпліны ў завочнай форме адводзіцца 8 аўдыторных гадзін, з іх лекцый – 4, семінарскіх заняткаў – 4. Вучэбная дысцыпліна вывучаецца ў 3 і 4 семестрах, форма бягучай атэстацыі – залік (4).

ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН ДЫСЦЫПЛІНЫ

Назва тэмы	Усяго гадзін	Аўдыторныя гадзіны				Кіраваная самастойная праца
		Усяго	Лекцыі	Семінарскія заняткі	Практычныя заняткі	
Тэма 2. Рэлігія як сацыякультурны феномен	2	2	2			
Тэма 8. Сучасныя феномены рэлігійнага жыцця	2	2		2		
Тэма 10. Рэлігія і вольнадумства на Беларусі	2	2	2			
Тэма 11. Свабода сумлення і яе прававое забеспячэнне. Заключэнне	2	2		2		
Залік						

ТЭМА 2 РЭЛІГІЯ ЯК САЦЫЯКУЛЬТУРНЫ ФЕНОМЕН

Лекцыя: 2 гадзіны

Паняцце рэлігіі. Вызначэнне рэлігіі ў сучасным рэлігіязнаўстве.

Спецыфіка рэлігійнага светапогляду, яго адрозненне ад філасофскага, міфалагічнага, навуковага тыпаў светапогляду. Рэлігія і традыцыйныя светапоглядныя пытанні. Праблема чалавека, яго лёсу, жыцця і смерці, сэнсу існавання як адна з цэнтральных праблем рэлігіі.

Сацыяльныя, гнэсеалагічныя, псіхалагічныя і гістарычныя дэтэрмінанты рэлігіі, асаблівасці і формы іх праявы на этапах сацыякультурнага развіцця чалавецтва.

Структура рэлігіі.

Рэлігійная свядомасць, яго спецыфіка і структура. Рэлігійная ідэалогія і рэлігійная псіхалогія – два ўзроўні рэлігійнай свядомасці, іх ўзаемасувязь. Рэлігійная вера, яе асаблівасці і структура. Вера ў звышнатуральнае – галоўная прыкмета рэлігіі. Рэлігійны вопыт.

Рэлігійная дзейнасць. Паняцце культу. Спецыфіка рэлігійна-культавай практыкі. Внекультовая рэлігійная дзейнасць.

Рэлігійныя арганізацыі і інстытуты, іх тыпы. Царква, дэнамінацыя і секта: іх асноўныя рысы і характарыстыкі. Канфесія.

Рэлігійныя тэксты. Паняцці Святога Пісання і Святога Падання.

Праблема класіфікацыі рэлігій. Крытэрыі і мадэлі класіфікацыі. Рэлігіі натуралістычныя і тэістычныя. Монатэістычныя і політэістычным рэлігіі. Класіфікацыя рэлігій па функцыянальна-гістарычнаму тыпу: раннія формы рэлігійных вераванняў, нацыянальна-дзяржаўныя і сусветныя рэлігіі. Іх асаблівасці і спецыфічныя прыкметы.

Роля і месца рэлігіі ў грамадстве. Асноўныя сацыяльныя функцыі рэлігіі і царквы.

Мэты

- навучальная: пазнаёміць курсантаў з паняццем рэлігіі, з яе структурай, вызначыць ролю і месца рэлігіі ў грамадстве;

- развіваючая: развіць мысленне курсанта; стварыць умовы для развіцця разумовых, творчых, рэфлексійных і камунікатыўных здольнасцяў навучэнцаў, развіваць здольнасць хутка думаць, каратка і ясна выказваць сваю думку;

- выхаваўчая: выходзіць у курсантаў імкненне да развіцця сваіх інтэлектуальных здольнасцяў, агульнай эрудыцыі; выходзіць талерантнага і актыўнага сучаснага чалавека.

Рэкамендаваная літаратура:

1. Адзіночанка, В.А. Рэлігіязнаўства: вучэб. дапам. / В.А. Адзіночанка. – Мінск: Універсітэцкае, 2001. – 240 с.
2. Аринин Е.И. Религиоведение (Введение в основные концепции и термины): уч. пособие. - М.: Академический проект, 2004. – 320 с.
3. Гараджа, В.И. Религиоведение / В.И. Гараджа. – М., 1995. – 351 с.
4. Данильян О. Г., Тараненко В. М. Религиоведение: Учебник. – М., Эксмо, 2005. – 448 с.
5. История религий / А. Ельчанинов, В. Эрн, П. Флоренский, С. Булгаков. – М., 1991.
6. Круглов А.А. Основы религиоведения. – Мн.: ТетраСистемс, 2002. – 192 с.
7. Лекции по истории религии: Уч. Пособ. / А.Л. Буряковский и др. – Спб.: Лань, 1997. – 268 с.
8. Поликарпов, В.С. История религий: лекции и хрестоматия / В.С. Поликарпов. – М.: Гардарики, Экспертное бюро, 1997. – 312 с.
9. Шелковая, Н.В. Введение в религиоведение: Учебник / Н.В. Шелковая. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2007. – 520 с.

Лекцыя:

1. Паняцце рэлігіі.
2. Структура рэлігіі.
3. Праблема класіфікацыі рэлігіі.
4. Роля і месца рэлігіі ў грамадстве.

Пытанні для самакантролю:

1. Па якіх крытэрыях адбываецца класіфікацыя рэлігій?
2. Як Вы думаеце, якое месца ў сённяшнім грамадстве займае рэлігія? Адказ абгрунтуйце.
3. На аснове вывучанага матэрыялу дайце сваё вызначэнне паняцця "рэлігія".
4. Якія функцыі рэлігіі ў грамадстве Вы ведаеце?
5. Растлумачце словы Вальтэра "Калі б Бога не існавала, яго трэба было б прыдумаць". Як Вы разумееце гэты выраз?

Тэмы рэфератаў:

1. Вера і навука.
2. Праблемы жыцця і смерці і стаўленне да смерці ў розных гістарычных эпохах і ў розных рэлігіях.
3. Рэлігіязнаўства і тэалогія: два погляды на рэлігію.
4. Функцыі рэлігіі ў жыцці грамадства.

Тэст:

1. Якая інтэрпрэтацыя рэлігіі тлумачыць яе “знутры”, на аснове адпаведнага рэлігійнага вопыту

- A. тэалагічная;
- B. атэістычная;
- C. філасофска-этычная;
- D. псіхааналітычная.

2. Асаблівы псіхічны стан, які характарызуецца прызнаннем нечага сапраўдным у сілу свайго ўнутранага пераканання называецца

- A. рэлігійная свядомасць;
- B. вера;
- C. рэлігійная ідэалогія;
- D. рэлігійная псіхалогія.

3. Да пазакультавых рэлігійных арганізацый адносіцца

- A. царкоўны савет;
- B. секта;
- C. царква;
- D. дэнамінацыя.

4. Сістэма фактараў, пад уплывам якіх рэлігія ўзнікае, існуе і функцыянуе

- A. рэлігійная ідэалогія;
- B. дэтэрмінацыя;
- C. дэнамінацыя;
- D. вера.

5. Тэксты, якія ў розных рэлігіях займаюць цэнтральнае месца ў іх рэлігійнай традыцыі

- A. святая традыцыя;
- B. святыя тэксты;
- C. жыцці святых;
- D. каноны.

6. Асноўныя палажэнні адпаведнага рэлігійнага веравучэння

- A. дагматыка;
- B. культ;
- C. рэлігійная ідэалогія;
- D. рэлігійная псіхалогія.

7. Да пазакультавых рэлігійных адносін адносіцца:

- A. эўхарыстыя;
- B. пропаведзь;
- C. абрад;
- D. кантакты вернікаў паміж сабой.

8. Філасаф, які даў наступнае вызначэнне рэлігіі “рэлігія – гэта жыццё нас у Богу і Бога ў нас”

- A. П. Фларэнскі;
- B. Р. Ора;

С. Т. Лукман;

D. I. Кант.

9. Вера ў адзінабожжа

A. генатэізм;

B. секулярызм;

C. палітэізм;

D. манатэізм

10. Рэлігійная група, якая аддзялілася ад асноўнага рэлігійнага напрамка і супрацьстаіць яму.

A. дэнамінацыя;

B. царква;

C. секта;

D. містэрыя.

ТЭМА 8 СУЧАСНЫЯ ФЕНОМЕНЫ РЭЛІГІЙНАГА ЖЫЦЦЯ

Семінарскія заняткі: 2 гадзіны

Паняцце вальнадумства. Сувязь вальнадумства з філасофскім, натуральным і гуманітарных веданнем. Секулярызацыя.

Гістарычныя формы вальнадумства ў адносінах да рэлігіі: багаборніцтва, скептыцызм, деизм, пантэізм, ерась, антиклерикализм, рэлігійная абыякавасць, атэізм.

Гістарычныя этапы развіцця вальнадумства. Ідэі багаборніцтва і скептыцызму ў міфалогіі, мастацкай творчасці, філасофскіх вучэннях Старажытнага свету. Вальнадумства ў Старажытным Егіпце, Кітаі, Індыі. Антычныя філосафы аб паходжанні рэлігіі. Вальнадумства ў сярэднія вякі і эпоху Адраджэння. Ерэтычныя рухі. Вучэнне аб дваістасці ісціны. Развіццё ідэй гуманізму, антрапацэнтрызм, пантэізму, геліяцэнтрызме. Рэфармацыя і вальнадумства. Асаблівасці і тэндэнцыі развіцця вальнадумства і атэізму ў Новы час. Антиклерикализм і атэізм французскага Асветы. Антрапалагічная канцэпцыя Л. Феербаха. Марксісцка-ленінскі атэізм.

Сучаснае вальнадумства і яго формы. Арганізацыі вальнадумных замяжой.

Мэты:

- навучальная: пазнаёміць курсантаў з паняццем неакульты; праблемай дэструктыўнай рэлігійнасці, сучасным станам традыцыйных і нетрадыцыйных рэлігійных напрамкаў у РБ;
- развіваючая: развіць мысленне курсанта; стварыць умовы для развіцця разумовых, творчых, рэфлексійных і камунікатыўных здольнасцяў навучэнцаў, развіваць здольнасць хутка думаць, коратка і ясна выказаць сваю думку;
- выхаваўчая: выхоўваць у курсантаў імкненне да развіцця сваіх інтэлектуальных здольнасцяў, агульнай эрудыцыі; выхоўваць талерантнага і актыўнага сучаснага чалавека.

Рэкамендаваная літаратура:

1. Баркер, А. Новые Религиозные Движения / А. Баркер. — СПб. : РХГИ, 1997. — 282 с.
2. Верашчагіна, А. У. Гісторыя канфесій на Беларусі ў другой палове ХХ стагоддзя / А. У. Верашчагіна, А. В. Гурко. — Мінск : ШСПД, 1999. — 137 с.
3. Гараджа, В.И. Религиоведение / В.И. Гараджа. — М., 1995. — 351 с.
4. Гурко, А. В. Новые религии в Республике Беларусь: генезис, эволюция, последователи. — Минск : МИУ, 2006. — 276 с.
5. Карпушевская, Л. А. Новые религии XX века, или неокульты. — Минск: Веды, 2002. — 104 с.

6. Лекции по истории религии: Уч. Пособ. / А.Л. Буряковский и др. – Спб.: Лань, 1997. – 268 с.
7. Неокульти: «новые религии» века? / Е.С. Прокошина, Т.П. Короткая, И.Ф. Рекуц, А.А. Титовец и др. – Мн.: «Четыре четверти», 2002. – 240 с.
8. Неокультиовые объединення в Беларусь. - Мн.: Четыре четверти, 1999. – 235 с.
9. Петрина М. Г. Психологические причины вовлечения молодых людей в деструктивные неокульти («секты») // Молодой ученый. — 2012. — №11. — С. 360-363.
10. Самыгин С.И., Нечипуренко В.И., Полонская И.Н. Религиоведение: социология и психология религии. – Ростов на Дону: «Феникс», 1996. – 672 с.
11. Петрик В.М., Остроухов В.В., Штоквиш А.А. Информационно-психологическая безопасность в эпоху глобализации: учеб. пособ. / Под. ред. В.В. Остроухова. — К., 2008. — 544 с.

Семінарскія заняткі:

1. Рэлігія ва ўмовах глабалізацыі.
2. Новыя рэлігійныя рухі ў краінах Еўропы і Амерыкі.
3. Праблема «дэструктыўнай рэлігійнасці».
4. Сучасны стан традыцыйных і нетрадыцыйных рэлігійных напрамкаў у Рэспубліцы Беларусь.

Пытанні для самакантролю:

1. Як працэсы глабалізацыі ўплываюць на рэлігію ў сённяшнім свеце?
2. Растлумачце паняцце "новыя рэлігійныя культы".
3. Як Вы думаеце, чаму мы назіраем імклівае павелічэнне колькасці ННР ва ўсім свеце?
4. Якую небяспеку для чалавека нясуць дэструктыўныя рэлігійныя культы?
5. Якія рысы характэрны для дэструктыўных рэлігійных культаў?

Тэмы рефератаў:

«Новыя» цэрквы і рэлігійныя рухі ў Беларусі ў XX стагоддзі.
 Рэлігія і глабалізацыя.
 Псіхалагічнае ўздзеянне дэструктыўных груп на асобу.
 Дэструктыўныя таталітарныя секты.

Тэсты:

1. Ідэалагічная дактрына, якая абасноўвае палітыку глабалізацыі, называецца:
 А. ісламизм;
 В. глабалізм;
 С. кансерватызм;

D. радыкалізм.

2. Рэлігійная група, якая аддзялілася ад асноўнага рэлігійнага напрамка і супрацьстаіць яму.

- A. царква;
- B. канфесія;
- C. секта;
- D. дэнамінацыя.

3. У якой каляхрысціянскай секце дазваляецца шматжонства?

- A. багароднічы цэнтр;
- B. мармоны;
- C. сведкі Іеговы;
- D. царква вучняў Ісуса Хрыста.

4. Спалучэнне розных дагматычных і культавых палажэнняў у працэсе ўзаемадзеяння рэлігій у іх гістарычным развіцці называецца:

- A. сінкрэтызм;
- B. рэлігійны плюралізм;
- C. політэізм;
- D. піетызм.

5. Кабала – гэта секта ў межах:

- A. хрысціянства;
- B. іслама;
- C. іудаізма;
- D. індуізма.

6. Паводле апошніх сацдаследаванняў беларусаў, вернікамі сябе лічаць:

- A. каля 50%;
- B. каля 30%;
- C. каля 10%;
- D. каля 80%.

7. Пераважную большасць вернікаў у Беларусі складаюць:

- A. каталікі;
- B. праваслаўныя;
- C. іудзеі;
- D. пратэстанты.

8. Колькі сёння, па дадзеных Дзяржкамітэта па справах рэлігіі і нацыянальнасцяў Рэспублікі Беларусь, існуе арганізацый, дзейнасць якіх прызнана дэструктыўнай і супярэчыць законам Рэспублікі Беларусь.

- A. 40;
- B. 11;
- C. 5;
- D. 23.

9. Дэструктыўны культ, дэструктыўная секта – гэта:

A. рэлігійныя, нэарэлігійныя і іншыя групы і арганізацыі, якія наносзяць шкоду грамадству або сваім членам;

В. рэлігійныя групы і арганізацыі, якія супрацьстаяць асноўнаму рэлігійнаму напрамку;

С. рэлігійныя, нэарэлігійныя і іншыя групы і арганізацыі, якія адкалоліся ад асноўнага рэлігійнага напрамка;

Д. рэлігійныя, нэарэлігійныя і іншыя групы і арганізацыі, якія наносяць шкоду грамадству або сваім членам, а таксама падазраюцца ў патэнцыйнай магчымасці прычынення такой шкоды;

10. Агульная назва вучэнняў і традыцый, якія лічаць, што існуюць скрытыя і невядомыя навуцы сілы і з'явы ў чалавеку і космасе (прыродзе), вопыт якіх даступны толькі людзям з «асаблівымі здольнасцямі»:

А. сперытызм;

В. сатанізм;

С. акультызм;

Д. экзарцызм.

ТЭМА 10 РЭЛІГІЯ І ВАЛЬНАДУМСТВА Ё БЕЛАРУСІ»

Лекцыя: 2 гадзіны

Дахрысціянская культура усходнеславянскіх плямёнаў. Распаўсюджванне хрысціянства на беларускіх землях. Увядзенне хрысціянства (988) і хрысціянізацыя Кіеўскай Русі. Стварэнне біскупскіх кафедраў у Полацку і Тураве. Дзейнасць Е. Полацкай і К. Тураўскага. Манастыры і манастырскія школы як цэнтры царкоўнай культуры. Кіеўская мітраполія.

Распаўсюджванне каталіцызму. Суперніцтва праваслаўнай і каталіцкай царкваў у Вялікім княстве Літоўскім (XIV-XVI стст.).

Распаўсюджванне іудаізму і ісламу на тэрыторыі ВКЛ.

Рэфармацыя другой паловы XVI ст. Контррэфармацыя. З'яўленне і распаўсюджванне пратэстанцкіх абшчын на беларускіх землях.

Брэсцкая царкоўная унія 1596 г.: прычыны, характар, асноўныя вынікі. Каталіцызм і праваслаўе на Беларусі ў перыяд Рэчы Паспалітай (XVI-XVIII стст.). Рэлігійныя працэсы на Беларусі пасля падзелу Рэчы Паспалітай і далучэння Беларусі да Расіі (канец XVIII-пачатак XX стст.).

Рэлігійнае вальнадумства ў Беларусі. Уклад дзеячаў беларускай культуры ў развіццё вальнадумства. Становішча рэлігіі, царквы і вернікаў у савецкі перыяд.

“Рэлігійнае адраджэнне” ў постсавецкі перыяд. Асаблівасці і тэндэнцыі рэлігійнага жыцця ў трансфармуецца беларускім грамадстве. Канфесійная структура сучаснай Беларусі. Тыпалогія, узровень, спецыфіка рэлігійнасці насельніцтва. Нетрадыцыйныя рэлігійныя кірункі. Дэструктыўныя праявы ў рэлігійным жыцці.

Заканамернасці і тэндэнцыі развіцця рэлігіі і вальнадумства ў сучасным грамадстве. Працэсы секулярызацыі. Суадносіны рэлігійнага і свецкага ў грамадскай свядомасці, сацыяльнай практыцы суадносіны навуковай і рэлігійнай карцін свету ў свядомасці сучаснага чалавека.

Мэты:

- навучальная: пазнаёміць курсантаў з асаблівасцямі развіцця розных рэлігій на тэрыторыі этнічнай Беларусі;

- развіваючая: развіць мысленне курсанта; стварыць умовы для развіцця разумовых, творчых, рэфлексійных і камунікатыўных здольнасцяў навучэнцаў, развіваць здольнасць хутка думаць, коратка і ясна выказаць сваю думку;

-выхаваўчая: выходзіць у курсантаў імкненне да развіцця сваіх інтэлектуальных здольнасцяў, агульнай эрудыцыі; выходзіць талерантнага і актыўнага сучаснага чалавека.

Рэкамендаваная літаратура:

1. Адзіночанка В.А. Рэлігіязнаўства: Вучэб. дапам. – Мн: Універсітэцкае, 2001. – 240 с.
2. Акинчиц, И. И. Современный верующий / И. И. Акинчиц. — Брест : Брестская областная типография, 1999. — 244 с.
3. Бабосов, Е. М. Динамика религиозности в независимой Беларуси. — Минск : Институт Социологии АН РБ, 1995. — 65 с.
4. Беларусь на мяжы тысячагоддзяў. – Мн.: БелЭн, 2000. – 432 с.
5. Верашчагіна, А. У. Гісторыя канфесій на Беларусі ў другой палове XX стагоддзя. — Мінск : ШСПД, 1999. — 137 с.
6. Вопросы свободы совести и религиозных организаций в Республике Беларусь: сборник документов и материалов / авт.-сост. М. В. Цвилик ; под. ред. В. И. Новиц-кого. — Минск : Четыре четверти, 2005. — 336 с.
7. Дунаева, И. Н. Основные закономерности в религиозном сознании населения Республики Беларусь в современных условиях / И. Н. Дунаева [и др.]. — Минск : БГУ, 1995. — 49 с.
8. Канфесіі на Беларусі (к.XVII – XX стст.) / В.В. Грыгор'ева, У.М.Завальнюк, У.І. Навіцкі, А.М. Філатава. – Мн.: ВП «Экаперспектыва», 1998. – 340 с.
9. Марозава, С.В. Уніяцкая царква ў этнакультурным развіцці Беларусі (1596–1839 гг.). — Гродна: ГрДУ, 2001. — 352 с.
10. Рыбаков Б.А. Язычество Древней Руси. – М.: Наука, 1987. – 783 с.
11. Рэлігія і царква на Беларусі : энцыклапедычны даведнік / Рэдкал. : Г.П. Пашкоў [і інш.]. — Мінск : БелЭн, 2001. — 368 с.

Лекцыя:

1. Дахрысціянская культура ўсходнеславянскіх плямёнаў.
2. Хрысціянства, іудаізм, іслам на тэрыторыі этнічнай Беларусі.
3. Рэлігія ў савецкі перыяд.
4. Рэлігійнае адраджэнне ў постсавецкі перыяд.
5. Рэлігійнае і свецкае ў грамадскай свядомасці ў XXI ст.

Пытанні для самакантролю:

1. Чым характарызаваўся дахрысціянская культура ўсходнеславянскіх плямёнаў?
2. Калі была заснавана Полацкая епархія?
3. У чым заключаецца гістарычнае значэнне прыняцця хрысціянства ўсходнімі славянамі?
4. У чым праяўлялася рэлігійнае адраджэнне ў постсавецкі перыяд?
5. Растлумачце паняцце "духоўнасці". Ці ёсць сувязь паміж духоўнасцю і рэлігіяй? Ці можа існаваць духоўнасць па-за рэлігіяй? Адказ абгрунтуйце.

Тэмы рэфератаў:

1. Праваслаўная царква ў Беларусі ў XX ст.
2. Каталіцкая царква ў Беларусі ў XX ст.
3. Беларускія святыя і іх месца ў гісторыі Беларусі.
4. Элементы архаічных вераванняў у жыцці сучаснага беларускага грамадства.

Тэст:

1. Бог сонца і ўрадлівасці ў міфалогіі ўсходніх славян
 - A. Дажбог;
 - B. Пярун;
 - C. Стрыбог;
 - D. Локі.
2. Хрысціянства становіцца афіцыйнай рэлігіяй Русі ў:
 - A. 998 г.
 - B. 988 г.
 - C. 1089 г.
 - D. 1054 г.
3. Полацкае епархія была створана ў:
 - A. 992 г.
 - B. 998 г.
 - C. 1005 г.
 - D. 1015 г.
4. Першым дакументам, які сведчыў аб пражыванні яўрэяў, а гэта значыць і аб існаванні на нашых землях іудаізму, адносіцца да 24 чэрвеня 1388 г., калі Вялікі князь літоўскі выдаў прывілей яўрэям Брэста з мэтай заахвочвання іх далейшага перасялення. Як звалі гэтага князя?
 - A. Ягайла;
 - B. Свідрыгайла;
 - C. Скіргайла;
 - D. Вітаўт
5. Вядучай антырэлігійнай арганізацыяй СССР быў:
 - A. Саюз ваяўнічых бязбожнікаў;
 - B. Саюз бязбожнікаў;
 - C. Саюз вальнадумцаў;
 - D. Саюз маністаў.
6. У міфалогіі ўсходніх славян дух хаты, звязаны з уяўленнямі аб дабрабыце сям’і называўся:
 - A. Дамавік;
 - B. Гуменнік;
 - C. Хлеўнік;
 - D. Лазнік.
7. Новы кірунак хрысціянства – уніяцтва – быў аформлены ў:

A. 1569 г.;

B. 1596 г.;

C. 1667 г.;

D. 1588 г.

8. Цэнтр кальвінізму ВКЛ, месца знаходжання супальнасці кальвіністаў, заснаванай Мікалаем Радзівілам Чорным:

A. Гродна;

B. Мінск;

C. Ліда;

D. Брэст.

9. На якой мове пісаліся Кітабы – рэлігійныя кнігі беларускіх мусульман:

A. На беларускай;

B. На арабскай;

C. На беларускай мове арабскімі літарамі;

D. На польскай мове.

10. Дэкрэт «Аб аддзяленні царквы ад дзяржавы і школы ад царквы», апошні параграф якога пазбаўляў рэлігійныя арганізацыі правоў юрыдычнай асобы і забараняў ім валодаць уласнасцю, быў прыняты ў:

A. 1917 г.;

B. 1922 г.;

C. 1918 г.;

D. 1920 г.

ТЭМА 11 СВАБОДА СУМЛЕННЯ І ЯЕ ПРАВАВОЕ ЗАБЕСПЯЧЭННЕ. ЗАКЛЮЧЭННЕ

Семінарскія заняткі: 2 гадзіны

Паняцце свабоды сумлення. Свабода веравызнання. Свабода атэізму.

Заканадаўчае замацаванне свабоды сумлення ў міжнародных прававых дакументах: Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека, Міжнародны пакт аб грамадзянскіх і палітычных правах, Дэкларацыя аб ліквідацыі ўсіх формаў нецярпімасці і дыскрымінацыі на аснове рэлігіі або перакананняў, Канвенцыя аб абароне правоў чалавека і асноўных свабод Савета Еўропы і інш. Падыходы да пабудовы дзяржаўна-канфесійных адносін у сучасным свеце.

Свабода сумлення ў айчынай гісторыі. Дзяржаўная, “памяркоўная” і “нецярпімая” рэлігіі ў Расійскай імперыі. Свабода сумлення ў СССР. Аддзяленне царквы ад дзяржавы і школы ад царквы. Практыка ўзаемаадносін дзяржавы і царквы ў савецкі перыяд. Навацыі рэлігійнай палітыкі ў перыяд “перабудовы”.

Правое забеспячэнне свабоды сумлення ў Рэспубліцы Беларусь. Канстытуцыя і Закон “Аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях” аб правах чалавека ў галіне самавызначэння ў дачыненні да рэлігіі. Права і абавязкі рэлігійных арганізацый. Адукацыя і рэлігія ў Рэспубліцы Беларусь.

Светапоглядны плюралізм і рэлігійная толерантнасць як аснова канструктыўнага развіцця сучаснага грамадства.

Мэты:

- навучальная: пазнаёміць курсантаў з паняццем свабоды сумлення; з паняццем «свабода сумлення» у міжнародных прававых дакументах;
- развіваючая: развіць мысленне курсанта; стварыць умовы для развіцця разумовых, творчых, рэфлексійных і камунікатыўных здольнасцяў навучэнцаў, развіваць здольнасць хутка думаць, каратка і ясна выказаць сваю думку;
- выхаваўчая: выхоўваць у курсантаў імкненне да развіцця сваіх інтэлектуальных здольнасцяў, агульнай эрудыцыі; выхоўваць толерантнага і актыўнага сучаснага чалавека.

Рэкамендаваная літаратура:

1. Акинчиц, И. И. Современный верующий / И. И. Акинчиц. — Брест : Брестская областная типография, 1999. — 244 с.
2. Бабосов, Е. М. Динамика религиозности в независимой Беларуси. — Минск : Институт Социологии АН РБ, 1995. — 65 с.
3. Беларусь на мяжы тысячагоддзяў. — Мн.: БелЭн, 2000. — 432 с.
4. Верашчагіна, А. У. Гісторыя канфесій на Беларусі ў другой палове XX стагоддзя. — Мінск : ШСПД, 1999. — 137 с.

5. Вопросы свободы совести и религиозных организаций в Республике Беларусь: сборник документов и материалов / авт.-сост. М. В. Цвилик ; под. ред. В. И. Новиц-кого. — Минск : Четыре четверти, 2005. — 336 с.

6. Всеобщая Декларация прав человека (1948) // Права человека: сборник международно-правовых документов /Сост. В.В. Щербов. - Минск: Белфранс, 1999.

7. Декларация о ликвидации всех форм нетерпимости и дискриминации на основе религии или убеждений (1981) // Права человека: сборник международно-правовых документов /Сост. В.В. Щербов. - Минск: Белфранс, 1999.

8. Декларация о правах лиц, принадлежащих к национальным этническим, религиозным и языковым меньшинствам (1992) // Права человека: сборник международно-правовых документов /Сост. В.В. Щербов. - Минск: Белфранс, 1999.

9. Дунаева, И. Н. Основные закономерности в религиозном сознании населения Республики Беларусь в современных условиях / И. Н. Дунаева [и др.]. — Минск : БГУ, 1995. — 49 с.

10. Канфесіі на Беларусі (к.ХVII – XX стст.) / В.В. Грыгор'ева, У.М.Завальнюк, У.І. Навіцкі, А.М. Філатава. – Мн.: ВП «Экаперспектыва», 1998. – 340 с.

11. Конвенция о защите прав человека и основных свобод (1950) // Права человека: сборник международно-правовых документов /Сост. В.В. Щербов. - Минск: Белфранс, 1999.

12. Конвенция Содружества Независимых Государств о правах и основных свободах человека // Международные акты о правах человека: Сб. документов / Сост. В.А. Карташкин, Е.А. Лукашева. - 2-е изд., доп. - М.: НОРМА, 2002.

13. Конституция Республики Беларусь 1994 года (с изменениями и дополнениями, принятыми на республиканских референдумах 24 ноября 1996 г. и 17 октября 2004 г.). – Минск: Амалфея, 2005. – 48 с.

14. О свободе совести и религиозных организациях: Закон Респ. Беларусь от 31 окт. 2002 г. № 137–З. — Минск, 2002. — 24 с.

Семінарскія заняткі:

1. Свабода сумлення і свабода веравызнання.
2. Свабода сумлення ў міжнародных прававых дакументах.
3. Свабода сумлення ў айчыннай гісторыі.
4. Правое забеспячэнне свабоды сумлення ў РБ.

Пытанні для самакантролю:

1. Якія найбольш важныя міжнародныя дакументы ў сферы правоў асобы Вы ведаеце?

2. Растлумачце такія паняцці як "свабода сумлення" і "свабода веравызнання".

3. Як на прававым узроўні забеспячаецца свабода сумлення і веравызнання ў Рэспубліцы Беларусь?

4. Як рэалізоўвалася права на свабоду веравызнання на этнічных беларускіх землях у XX ст.?

5. Пералічыце асноўныя кампаненты свабоды сумлення.

Тэмы рэфератаў:

1. Роля і месца рэлігіі ў сучасным беларускім грамадстве.

2. Рэлігійныя каштоўнасці і свабода сумлення.

3. Мараль і рэлігія.

4. Свабода сумлення і веравызнання ў Заканадаўстве Рэспублікі Беларусь.

Тэст

1. Прававыя асновы для рэалізацыі правоў грамадзян у галіне свабоды сумлення і веравызнання закладзены ў:

A. Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь;

B. Законе «Аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях»;

C. Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і «Уставах Духоўных спраў замежных спавяданняў»;

D. Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і Законе «Аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях».

2. Імкненне звярнуць іншых у сваю веру называецца:

A. Празелітызм;

B. Генатэізм;

C. Маналатрыя;

D. Энатэізм.

3. Свабода веравызнання была падаравана жыхарам Расійскай імперыі Маніфестам ад:

A. 1917 г.;

B. 1918 г.;

C. 1905 г.;

D. 1900 г.

4. Права чалавека свабодна прытрымлівацца сваіх рэлігійных перакананняў, выконваць звязаныя з імі рытуалы, абрады, адкрыта заяўляць аб сваёй веры называецца:

A. Свабода сумлення;

B. Свабода веравызнання;

C. Свабода перакананняў;

D. Асабістая свабода.

5. Закон "Аб свабодзе сумлення і рэлігійных арганізацыях", які гарантаваў права грамадзян на вызначэнне і выказванне свайго стаўлення да рэлігіі, быў прыняты Пастановай Вярхоўнага Савета СССР:

- A. 1 кастрычніка 1990 г.
- B. 1 кастрычніка 1989 г.;
- C. 15 сакавіка 1982 г.;
- D. 15 красавіка 1978 г.

6. Праблема правоў і свабод чалавека становіцца адной з цэнтральных ў міжнародных канвенцыях і пагадненнях з:

- A. Першай паловы XIX ст.
- B. Канца XIX ст.
- C. Першай паловы XX ст.
- D. Другой паловы XX ст.

7. Згодна з арт. 4 Канстытуцыі РБ ідэалогія рэлігійных аб'яднанняў:

- A. З'яўляецца абавязковай для ўсіх жыхароў Рэспублікі Беларусь;
- B. Выкладаецца ў абавязковым парадку ў навучальных установах;
- C. Не можа ўсталёўвацца ў якасці абавязковай для грамадзян.
- D. З'яўляецца абавязковай для грамадзян Рэспублікі Беларусь.

8. Каардынацый дзейнасці рэгіянальных органаў па справах рэлігій, аказанне ім кансультацыйнай (у тым ліку рэлігіязнаўчай і прававой) дапамогі, кантроль за выкананнем заканадаўства аб свабодзе сумлення і статутнай дзейнасцю рэлігійных арганізацый у Рэспубліцы Беларусь займаецца:

- A. Дзяржаўны апарат па справах рэлігій і нацыянальнасцяў;
- B. Дзяржаўны апарат па справах рэлігій;
- C. Дзяржаўны апарат па справах нацыянальнасцяў;
- D. Дзяржаўны апарат па справах рэлігійных арганізацый.

9. Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека была прынятая і абвешчаная рэзальюцыяй Генеральнай Асамблеі ААН у:

- A. 1945 г.;
- B. 1948 г.;
- C. 1953 г.;
- D. 1917 г.

10. На сучасным этапе большасць вернікаў у Беларусі адносяць сябе да:

- A. Каталіцызму;
- B. Пратэстантызму;
- C. Праваслаўя;
- D. Ісламу.

ПЕРАЛІК ПЫТАННЯЎ ДЛЯ ПАДРЫХТОЎКІ ДА ЗАЛІКУ

1. Рэлігія ў умовах глабалізацыі.
2. Індуізм.
3. Новыя рэлігійныя рухі ў краінах Еўропы і Амерыкі. Праблема “дэструктыўнай рэлігійнасці”.
4. Іудаізм.
5. Вальнадумства і секулярызацыя. Гістарычныя формы вальнадумства.
6. Сінтаізм.
7. Сучаснае вальнадумства і яго формы.
8. Даасізм.
9. Дахрысціянская культура ўсходнеславянскіх плямёнаў.
10. Свабода сумлення і свабода веравызнання.
11. Правое забеспячэнне свабоды сумлення і веравызнання ў Рэспубліцы Беларусь.
12. Канфуцыянства.
13. Праваслаўе на тэрыторыі этнічнай Беларусі.
14. Роля і месца рэлігіі ў грамадстве.
15. Іслам на тэрыторыі этнічнай Беларусі.
16. Паняцце рэлігіі. Структура рэлігіі.
17. Іудаізм на тэрыторыі этнічнай Беларусі.
18. “Рэлігійнае адраджэнне” у постсавецкі перыяд.
19. Канцэпцыі ўзнікнення рэлігіі.
20. Рэлігійнае і свецкае ў грамадскай свядомасці ў XXI ст.
21. Самыя старажытныя рэлігійныя ўяўленні: татэмізм.
22. Сацыяльна-прававыя наступствы “дэструктыўнай рэлігійнасці” на тэрыторыі Беларусі.
23. Элементы архаічных вераванняў і культаў у штодзённай свядомасці.
24. Рэлігійныя вераванні Старажытнага Егіпта.
25. Этыка хрысціянства. Хрысціянскі культ.
26. Самыя старажытныя рэлігійныя ўяўленні: анімізм.
27. Асновы веравучэння ў хрысціянстве. Біблія як Святое Пісанне.
28. Старажытнагрэцкая і старажытнарымская міфалогія.
29. Праблема паходжання хрысціянства.
30. Будызм у сучасным свеце.
31. Праваслаўе.
32. Асновы веравучэння ісламу. Каран і Суна.

33. Каталіцызм.
34. Рэлігія ў савецкі перыяд.
35. Пратэстантызм.
36. Праблема класіфікацыі рэлігій.
37. Асноўныя кірункі ў ісламе.
38. Брэсцкая царкоўная ўнія.
39. Перадумовы ўзнікнення ісламу.
40. Хрышчэнне Русі і яго наступствы.
41. Іслам у сучасным свеце.
42. Роля нацыянальных рэлігій у фарміраванні і развіцці нацыянальнай самасвядомасці.
43. Сучасны стан традыцыйных рэлігійных кірункаў у Рэспубліцы Беларусь.
44. Метадалогія рэлігіязнаўства як навуковай дысцыпліны
45. Рэлігійная цяжарнасць. Пытанні талерантнасці ў грамадстве.
46. Каталіцызм на тэрыторыі этнічнай Беларусі.
47. Паняцце рэлігійнай веры. Суадносіны веры і ведаў.
48. Пратэстантызм на тэрыторыі этнічнай Беларусі.
49. Асаблівасці сусветных рэлігій. Сацыяльна-гістарычныя перадумовы фарміравання сусветных рэлігій, іх асноўныя тыпалагічныя рысы.
50. Асноўныя кірункі ў будызме.
51. Гістарычныя этапы развіцця вальнадумства.
52. Веравучэнне будызму.
53. Рэлігіязнаўства ў структуры гуманітарнага кампанента адукацыі.
54. Перадумовы ўзнікнення будызму.
55. Асаблівасці нацыянальна-дзяржаўных рэлігій, іх асноўныя тыпалагічныя рысы.
56. Тыбецкі ламаізм.
57. Самыя старажытныя рэлігійныя ўяўленні: фетышызм.
58. Дэструктыўныя праявы ў рэлігійным жыцці Рэспублікі Беларусь.
59. Святыя пісанні рэлігій свету.
60. Падыходы да вывучэння рэлігіязнаўства.